

Прадчуванне класікі

Незвычайным атрымаўся чарговы — апошні за мінулы год — нумар «Полымя». Не толькі таму, што пераважаюць публіцыстычныя матэрыялы. Галоўная нечаканасць — змест.

Нягледзячы на тое, што пражыццёвы блок спраўджаны адно дзякуючы за-

ключнай частцы рамана Зінаіды Дудзюк «Гонды», гэтая частка вартая самай пільнай увагі і найвышэйшай адзнакі. Няхай там ёсць хіба — пры эпічна нетаропкім руху твора пад канец ён ледзь не задыхаецца ў спешцы, — агульны ўзровень уражае. Гэта эпас у класічным сэнсе: шырокафарматнае палатно гістарычна значных рэалій пры наяўнасці маральна-псіхалагічнай глыбіні іх інтэрпрэтацыі. Да таго ж твор бачыш і чуеш падчас чытання.

Таццяна Студзенка. Прадчуванне класікі

Што ж там гістарычна значнага, ці не ўпершыню закрнутага на эпічным узроўні ў нашай літаратуры? Урбаністычны злом! Разумееш гэта, прачытаўшы дзве трэці звычайнага (калі б не адмысловая аўтарская інтанацыя) «сялянскага» тэксту. А потым думаеш: не толькі Піцер — усе гарады стаяць, напэўна, на касцях...

Паэзія ў «Полымі» амаль заўсёды замяшчае традыцыйнае «Слова рэдактара», і не толькі ў выпадку, калі друкуюцца вершы Міколы Мятліцкага. Паэтычны падборкі адпавядаюць парам года, або святам, або значным нагодам. Пераважны настрой снежня — стрыманую тугу па адвечным, светлы сум, ціхую развагу — перадаюць вершы Віктара Шніпа.

Упэўненая, што нумар стане сапраўдным скарбам для выкладчыкаў беларускай літаратуры. Пасля «тонкага» намёку на класічны патэнцыял рамана Зінаіды Дудзюк нельга не сказаць тое ж самае пра як мінімум два публіцыстычныя матэрыялы. Першы — нататкі пра сучасную паэзію У. Гніламёдава.

«Нататкі» пісьменніка-акадэміка, якія насамрэч — толькі частка цэлай кнігі, здольныя пераканаць у адваротным тых, хто кажа, быццам крытыкі ў нас няма.

«Нататкі» ўзорныя па шэрагу крытэрыяў літаратурнай крытыкі: змяшчаюць тэорыю літаратуры, вылучаюць асаблівасці сучаснай паэзіі на фоне фундаментальных рыс класічнай беларускай літаратуры; адзначаюць выбітныя і паказальныя імёны, творы і творчыя рысы шэрагу сучасных беларускіх паэтаў (пры гэтым аўтар не кажа, што яны лепшыя). Урэшце, тут шмат трапных заўваг («індывідуальны стыль — нібы пашпарт паэта»).

Зусім іншы артыкул Васіля Макарэвіча. Паэт піша пра паэта (Казіміра Камейшу), спасцігаючы самую сутнасць яго асобы і таленту, звязваючы іх з радзімай (прыпушчанскі край Налібокі), прыгодамі эпохі, асаблівасцямі ўзросту. Тое, што літаратуразнаўца называў бы «перыядызацыйй творчасці», паэт-крытык успрымае прарастаннем у свеце праз Слова. Цікава, што і тут мы знойдзем вытанчанае разуменне ўласна феномена Паэзіі.

Выбітным публіцыстычным складнікам часопіса з'яўляецца справаздача з «круглага стала» да 70-годдзя вызвалення першых раёнаў Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў: падзея адбылася сумеснымі намаганнямі рэдакцыі «Полымя» і Інстытута гісторыі НАН Беларусі ў верасні мінулага года. Мэта ў гісторыкаў-навукоўцаў і гісторыкаў-літаратараў (тых, хто піша на ваенную тэму) аднолькавая: «Даследаванне гісторыі Вялікай Айчыннай вайны... адыход ад стэрэатыпаў, крытычнае, больш глыбокае асэнсаванне, здавалася б, добра вядомых падзей і фактаў на аснове выяўленых у апошнія гады, раней не апублікаваных дакументаў і матэрыялаў айчынных і замежных архіваў» (Вячаслаў Даніловіч, дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі). Варта адзначыць, што менавіта такой мэце адпавядае нядаўна надрукаваны ў «Полымі» раман У. Гніламёдава «Ліхалецце» — там «адыходу ад стэрэатыпаў» акрамя найноўшых архіўных дакументаў спрыяе ўласная памяць пісьменніка.

Таццяна СТУДЗЕНКА